

(อม.๒๙)

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑๙๑/๒๕๖๑

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๗/๒๕๖๓

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒๑ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายสุวิทย์ ศิลาทอง ที่ ๑	
		นางสาวสุทิพย์ ทิพย์สุวรรณ ที่ ๒	
		พันตำรวจเอก พิชัย เกรียงวัฒนศิริ ที่ ๓	
		พันตำรวจโท รักศิลป์ รัตนวราหะ ที่ ๔	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกอง กองกฎหมายและคดี สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

และเจ้าพนักงาน โดยจำเลยทั้งสี่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๑๕ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร เป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท โดยวิธีพิเศษ ซึ่งสืบเนื่องจาก นายเฮอเบิร์ต ทริกเซิล เอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทย ยื่นเสนอโครงการขายรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์ป้องกันบรรเทาสาธารณภัย พร้อมทั้งใบเสนอราคาของบริษัทสไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาห์รชอย เอจี แอนด์ โค เคจี (Steyr – Daimler - Puch Spezialfahrzeug AG & Co KG, ออสเตรีย) จำนวน ๑๘ รายการ ต่อ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร (คณะกรรมการบริหารโครงการฯ) ประกอบด้วย พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นประธานกรรมการ จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมเป็นกรรมการ จำเลยที่ ๓ เป็นกรรมการและเลขานุการ และจำเลยที่ ๔ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่างข้อตกลงของความเข้าใจในเรื่องการจัดหารถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (AGREEMENT OF UNDERSTANDING) หรือ A.O.U. แล้วรับทราบข้อตกลงตามเอกสารดังกล่าว โดยในส่วนของความถูกต้องในด้านกฎหมาย เห็นควรให้กระทรวงมหาดไทยได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามใน A.O.U. วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ มีการร่วมกันลงนามใน A.O.U. ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ต่อมาคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานครมีมติให้ดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๒๐ (๓) โดยยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. ข้อ ๑ ถึง ๕ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ เสนอขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ประกอบด้วย พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ เป็นประธานกรรมการ จำเลยทั้งสี่เป็นกรรมการ ต่อมา พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ มีหนังสือไปยังบริษัทสไตเออร์ฯ เพื่อแจ้งว่าราคาที่เสนอมานั้นยังเป็นราคาที่ค่อนข้างสูงจึงขอให้ลดราคาลงอีก แต่บริษัทสไตเออร์ฯ มีหนังสือยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเพิ่มอุปกรณ์

อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้โดยไม่คิดมูลค่าจำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร รวมทั้งเสนอรายการฝึกอบรมทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษทั้งหมดได้ลงลายมือชื่อรับทราบทำหนังสือของบริษัทสไตเออร์ฯ วันเดียวกันคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเสนอบันทึกข้อความไปยังปลัดกรุงเทพมหานครว่า เห็นควรจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะดับเพลิง และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยจำนวน ๑๕ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๓๓,๗๔๔,๗๘๐ ยูโร เป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท จากบริษัท Steyr - Daimler - Puch Spezialfahrzeug AG & Co KG, ออสเตรีย เพื่อไว้ในราชการต่อไปในวันเดียวกัน นายสมักร มีหนังสือถึง นายโกคิน พลกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขออนุมัติจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะดับเพลิงและครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๑๕ รายการ จากบริษัทสไตเออร์ฯ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายโกคิน อนุมัติตามที่เสนอ ในวันเดียวกัน นายสมักร ได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายในฐานะผู้ซื้อ กับ นายมาริโอ มินาร์ ผู้แทนจากบริษัทสไตเออร์ฯ ในฐานะผู้ขาย ทั้งนี้ เมื่อระหว่างวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ เวลากลางวัน ต่อเนื่องกัน จำเลยทั้งสี่ ในฐานะกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะ รถ เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยวิธีพิเศษ กับ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ร่วมกันปฏิบัติหรือร่วมกันละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กรุงเทพมหานคร หรือร่วมกันปฏิบัติหรือร่วมกันละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต กล่าวคือ ก่อนที่จำเลยทั้งสี่กับพวกจะได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ จำเลยทั้งสี่กับพวกเคยได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ซึ่งได้ร่วมกันพิจารณาและรับทราบร่าง A.O.U. มาก่อนที่จะมีการลงนามใน A.O.U. แม้ A.O.U. กำหนดผู้ขายคือ บริษัทสไตเออร์ฯ และมีการกำหนดราคาไว้แล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องใช้วิธีการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเนื่องจากเป็นกรณีต้องซื้อโดยตรงจากต่างประเทศ และคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานครมีมติอนุมัติยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. ข้อ ๑ ถึง ๕ แล้วก็ตามแต่ไม่ได้ยกเว้นในเรื่องคุณภาพสิ่งของที่จัดซื้อว่าเหมาะสมกับราคาที่จัดซื้อหรือไม่ และราคาที่จัดซื้อว่าถูกหรือแพง จำเลยทั้งสี่กับพวกในฐานะคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษยังคงมีหน้าที่ต้องพิจารณาคุณภาพสิ่งของที่จัดซื้อว่ามีความเหมาะสมของราคาที่จัดซื้อโดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกรณีนี้ มีบริษัทผู้ผลิตรถดับเพลิงหลายราย จึงต้องพิจารณาในเรื่องราคาด้วยการสืบราคาเพื่อเปรียบเทียบ

ในการเจรจากับผู้เสนอราคา เพื่อหาความเหมาะสมของราคาที่จัดซื้อ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๕๓ (๓) ที่กำหนดไว้ว่า “การซื้อโดยวิธีพิเศษ ในกรณีเป็นพัสดุที่จำเป็นต้องซื้อโดยตรงจากต่างประเทศให้คณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ เสนอ ผู้สั่งซื้อ เพื่อติดต่อสั่งซื้อโดยตรงจากต่างประเทศ หรือสืบราคาจากต่างประเทศ โดยขอความร่วมมือ ให้สถานเอกอัครราชทูต หรือส่วนราชการอื่นในต่างประเทศช่วยสืบราคา คุณภาพ ตลอดจนรายละเอียด ส่วนการซื้อขายผ่านองค์การระหว่างประเทศให้ติดต่อกับสำนักงานขององค์การระหว่างประเทศที่มีอยู่ใน ประเทศโดยตรง เว้นแต่กรณีที่ไม่มีสำนักงานในประเทศ ให้ติดต่อกับสำนักงานในต่างประเทศได้...” แต่จำเลยทั้งสี่กับพวกไม่ได้ดำเนินการสืบราคาสินค้าประเภทเดียวกันจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายใด เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของราคาตามอำนาจหน้าที่ จึงไม่ชอบด้วยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๕๓ (๓) จำเลยที่ ๑ กับพวกไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้มีการเปิดโอกาส ให้มีการเสนอราคาและต่อรองราคา รวมทั้งไม่มีการแสดงความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันราคา อย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการขัดต่อข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ และจำเลยทั้งสี่ กับพวกได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ จำเลยทั้งสี่กับพวกไม่ได้ดำเนินการใด ๆ นอกจากดำเนินการต่อรองราคากับบริษัทสไตเออร์ฯ เพียงรายเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ ให้บริษัทสไตเออร์ฯ เป็นคู่สัญญากับกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาการดำเนินการต่อรองราคา ของจำเลยทั้งสี่กับพวกโดยนับตั้งแต่วันที่ นายสมักร มีคำสั่งแต่งตั้งให้จำเลยทั้งสี่กับพวกเป็นคณะกรรมการ จัดซื้อโดยวิธีพิเศษ คือ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ จนถึงวันที่คณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ เสนอความเห็นให้จัดซื้อรถ เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยไปยัง นายสมักร คือ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีระยะเวลาดำเนินการเพียงประมาณ ๕ วัน เท่านั้น โดยจำเลยทั้งสี่กับพวก เพียงแต่มีหนังสือขอต่อรองราคาไปยังบริษัทสไตเออร์ฯ อย่างเร่งรีบเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยไม่มีการพิจารณารายละเอียดของสินค้าและราคาที่จะต่อรองให้เป็นจริงจัง แต่จำเลยทั้งสี่กับพวก กระทำในลักษณะเพียงเพื่อให้เห็นว่ามีการขอต่อรองราคาแล้วเท่านั้น และในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ เสนอบันทึกรายการขออนุมัติจัดซื้อตามราคาที่ได้รับการยืนยันจากบริษัทสไตเออร์ฯ การที่จำเลยทั้งสี่กับพวก ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษย่อมมีหน้าที่ บริหารโครงการ และดำเนินการจัดซื้อให้เกิดประโยชน์แก่ราชการและประเทศชาติมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น

การสืบราคาและต่อรองราคาให้ถึงที่สุดเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ มิใช่มุ่งหมายแต่จะซื้อสินค้าจากบริษัทสไตเออร์ฯ ให้ได้รายเดียว โดยมีได้คำนึงถึงความเสียหายที่ประเทศชาติจะได้รับ ดังนั้นการจัดทำโครงการซึ่งมีความเร่งรีบรวดเร็วในขั้นตอนต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงข้อบัญญัติ ระเบียบราชการมติของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาประกอบว่า รถ เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยเป็นสินค้าประเภทเดียวกันมีคุณลักษณะของสินค้าในการใช้งานที่มีผู้ผลิต และจำหน่ายหลายรายในประเทศ ซึ่งสามารถสอบราคาหรือหาราคาเปรียบเทียบจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบราคากับราคาจัดซื้อโดยการประกวดราคาของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วพบว่า การจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อ กล่าวคือ รถดับเพลิงขับเคลื่อนสี่ล้อ พร้อมเครื่องสูบน้ำแบกหาม จำนวน ๗๒ คัน แพงกว่าคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท คิดรวม ๗๒ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๑๔๕,๘๗๕,๖๐๐ บาท รถดับเพลิงพร้อมบันไดสูง ๑๓ เมตร จำนวน ๙ คัน แพงกว่าคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท คิดรวม ๙ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๑๕๔,๒๘๘,๘๐๐ บาท รถดับเพลิงบรรทุกน้ำ ๒,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๑๔๔ คัน แพงกว่าคันละ ๑๕,๔๕๕,๓๗๐ บาท คิดรวม ๑๔๔ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๒,๒๒๕,๕๗๓,๒๘๐ บาท รถบรรทุกน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๗๒ คัน แพงกว่าคันละ ๑๕,๑๘๙,๑๐๐ บาท คิดรวม ๗๒ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๑,๐๙๓,๖๑๕,๒๐๐ บาท รถไฟฟ้าส่องสว่างขนาด ๓๐ เควีเอ (KVA) จำนวน ๔ คัน แพงกว่าคันละ ๑๗,๘๗๗,๑๒๕ บาท คิดรวม ๔ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๗๑,๕๐๘,๕๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมี จำนวน ๗ คัน แพงกว่าคันละ ๕๖,๕๗๗,๒๕๐ บาท คิดรวม ๗ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๓๙๖,๐๔๐,๗๕๐ บาท เรือดับเพลิง บริษัทสไตเออร์ฯ ไม่ได้ผลิตเองแต่ว่าจ้างบริษัทซีทีบี จำกัด ผลิตและประกอบในราคาลำละ ๑๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท แล้วนำมาขายให้กรุงเทพมหานคร ลำละ ๒๕,๔๖๒,๑๐๐ บาท เป็นเหตุให้กรุงเทพมหานครต้องเสียงบประมาณในการจัดซื้อเพิ่ม บริษัทสไตเออร์ฯ ได้ประโยชน์เป็นเงินไป ลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๓๐๐ บาท การที่จำเลยทั้งสี่กับพวกเสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถ เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยจากบริษัทสไตเออร์ฯ โดยไม่ดำเนินการสืบราคา และไม่ได้พิจารณารายละเอียดของราคารถ เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยมีเจตนาเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสไตเออร์ฯ ได้เป็นคู่สัญญากับกรุงเทพมหานคร จึงเป็นเหตุให้กรุงเทพมหานครต้องจัดซื้อรถ

เรือดัดเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาสูงเกินสมควร ทำให้กรุงเทพมหานครได้รับความเสียหาย การกระทำของจำเลยทั้งสี่กับพวกจึงเป็นการกระทำโดยร่วมกันดำเนินการโดยจงใจไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ครบถ้วนตามที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด อันเป็นการร่วมกันกระทำใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยระเบียบ และกฎหมายโดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม อันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสไตเออร์ฯ เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับกรุงเทพมหานคร เป็นเหตุให้กรุงเทพมหานครต้องจัดซื้อรถ เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาสูงเกินสมควร อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ กรุงเทพมหานคร บริษัทห้างร้านรายอื่นที่มีอาชีพค้าขายรถ เรือดัดเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย และบุคคลอื่นหรือประชาชนที่เกี่ยวข้อง เหตุเกิดที่ศาลว่าการกรุงเทพมหานคร ถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และกระทรวงมหาดไทย ถนนอัษฎางค์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒

จำเลยทั้งสี่ให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์คำฟ้อง คำให้การรายงานการไต่สวนตลอดจนพยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไต่สวนเพิ่มเติมแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการกอง กองกฎหมายและคดี สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานเลขานุการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรีมีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้กรุงเทพมหานคร นายเฮอเบิร์ต ทรักเชิล เอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทย ยื่นเสนอโครงการขายรถและเรือดัดเพลิงรวมทั้ง อุปกรณ์ป้องกันบรรเทาสาธารณภัย พร้อมทั้งใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของบริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปนเซียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี (บริษัทสไตเออร์ฯ) สำหรับรถและเรือดัดเพลิง จำนวน ๑๘ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ต่อ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทย

และสาธารณรัฐออสเตรเลีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ นายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นำโครงการดังกล่าวพร้อมทั้งใบเสนอราคาของบริษัทสไตเออร์ฯ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ได้มีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็น และที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์ไปดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายสมักร มีคำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ ๒๘๒๐/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร (คณะกรรมการบริหารโครงการฯ) ประกอบด้วย พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นประธานกรรมการ จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ ร่วมเป็นกรรมการ จำเลยที่ ๓ เป็นกรรมการและเลขานุการ และจำเลยที่ ๔ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารโครงการและเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ประชุมพิจารณาร่างข้อตกลงความเข้าใจในเรื่องการจัดการระดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (AGREEMENT OF UNDERSTANDING) หรือ A.O.U. ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๗ หรือ ล. ๖๘ และในวันเดียวกัน พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ เสนอความเห็นไปยัง นายสมักร ว่า คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้ให้สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตรวจสอบรายละเอียดข้อตกลงดังกล่าวในฐานะผู้ใช่ว่ามีสิ่งใดจะท้วงติงหรือไม่ โดยสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความเห็นรับทราบข้อตกลงตามเอกสารดังกล่าว โดยในส่วนของความถูกต้องในด้านกฎหมาย เห็นควรให้กระทรวงมหาดไทยได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามใน A.O.U. ซึ่งในวันเดียวกัน นายสมักร มีบันทึกเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามใน A.O.U. จากนั้น วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ได้มีการร่วมกันลงนามใน A.O.U. ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งในข้อ ๑ ของ A.O.U. กำหนดให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียจัดทำบันทึกการซื้อ และการขาย

รถดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งบริการต่าง ๆ จากสาธารณรัฐออสเตรีย โดยเงื่อนไขการซื้อขาย และการเงินเป็นความเห็นชอบของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย กับบริษัทสไตเออร์ฯ ซึ่งการจัดการรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย และคุณลักษณะเฉพาะ ได้กำหนดไว้ในผนวก ๑ และตามข้อ ๑ ของ A.O.U. ดังกล่าวยังได้กำหนดให้รัฐบาลไทยเปิด Letter of Credit (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ในนามผู้ขาย จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ต่อมา พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ดำเนินการขอยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ต่อคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานคร ซึ่งในการประชุม คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๔/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้มีมติให้ดำเนินการจัดซื้อรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยวิธีพิเศษ ตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๒๐ (๓) โดยยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. ข้อ ๑ ถึง ๕ ตามเอกสารหมาย จ. ๑๘ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ เสนอบันทึกข้อความไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อขอความเห็นชอบให้ดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะ และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๑๕ รายการ ภายในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร โดยวิธีพิเศษ พร้อมทั้งเสนอขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ซึ่งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ เคยเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ประกอบด้วย พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ เป็นประธานกรรมการ จำเลยทั้งสี่เป็นกรรมการ ในวันเดียวกัน พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ในฐานะประธาน กรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้มีหนังสือถึงเอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทย เพื่อขอให้แจ้งไปยัง บริษัทสไตเออร์ฯ เพื่อให้ยื่นเสนอราคาพร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ให้กับคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ต่อมาวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๗ บริษัทสไตเออร์ฯ มีหนังสือเสนอราคาขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งบริการต่าง ๆ จำนวน ๑๕ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ในวันต่อมา พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้มีหนังสือไปยัง กรรมการบริษัทสไตเออร์ฯ เพื่อแจ้งว่า ราคาที่บริษัทสไตเออร์ฯ เสนอมานั้น ยังเป็นราคาที่ค่อนข้างสูง จึงขอให้บริษัทสไตเออร์ฯ พิจารณาลดราคาลงอีก แต่บริษัทสไตเออร์ฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ แจ้งว่า ยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเพิ่มอุปกรณ์อะไหล่ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นโดยไม่คิดมูลค่า

จำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร รวมทั้งเสนอรายการฝึกอบรมทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษทั้งหมดรับทราบ พร้อมทั้งได้ลงลายมือชื่อรับทราบทำหนังสือของบริษัทสไตเออร์ฯ ดังกล่าว ในวันเดียวกันคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้เสนอบันทึกข้อความไปยังปลัดกรุงเทพมหานครว่า คณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้พิจารณาข้อเสนอของกรรมการผู้จัดการบริษัทสไตเออร์ฯ แล้ว เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ และราคาไม่เกินวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากทางราชการ ที่กำหนดไว้ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร จึงเห็นควรจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะดับเพลิง และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๑๕ รายการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร เป็นเงินไทย ประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท (อัตราแลกเปลี่ยน ๕๐ บาท ต่อ ๑ ยูโร โดยประมาณ) จากบริษัท Steyr - Daimler - Puch Spezialfahrzeug AG & Co KG, ออสเตรีย เพื่อใช้ในราชการต่อไป ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๓ ในวันเดียวกัน นายสมักร มีหนังสือถึง นายโกคิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อรายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ โดยขออนุมัติจัดซื้อครุภัณฑ์ยานพาหนะดับเพลิง และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๑๕ รายการดังกล่าวจากบริษัทสไตเออร์ฯ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ นายโกคิน ได้อนุมัติตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ ในวันเดียวกัน นายสมักร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายในฐานะผู้ซื้อ และ นายมาริโอ มินาร์ ผู้แทนจากบริษัทสไตเออร์ฯ ได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายในฐานะผู้ขาย ซึ่งข้อตกลงซื้อขายได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครซื้อรถดับเพลิงและอุปกรณ์จากบริษัทสไตเออร์ฯ ในราคา ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร เป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท เมื่อเปรียบเทียบราคากับราคาจัดซื้อของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วพบว่า การจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อรวมเป็นเงินประมาณ ๔,๔๒๐,๔๒๕,๔๓๐ บาท เป็นเหตุให้เสียหายแก่รัฐ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนแล้ว ได้ยื่นฟ้อง นายโกคิน นายประชา มาสินนธ์ นายวัฒนา เมืองสุข พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ บริษัทสไตเออร์ฯ และ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ตามลำดับต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ให้ลงโทษจำคุก มีกำหนด ๑๒ ปี จำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ให้ลงโทษจำคุก มีกำหนด ๑๐ ปี ตามคดีหมายเลขดำที่ อม. ๕/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗/๒๕๕๖ คดีถึงที่สุดแล้ว หลังจากนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน เพื่อดำเนินการไต่สวนและกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสี่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตจัดซื้อรถดับเพลิงและเรือดับเพลิง พร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร จำเลยทั้งสี่ให้การปฏิเสธและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการกระทำของจำเลยทั้งสี่มีมูลความผิดอาญา ตามข้อกล่าวหาจึงส่งรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมเอกสารให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องจำเลยทั้งสี่เป็นคดีนี้

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยทั้งสี่ร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษา มีมติเสียงข้างมาก เห็นว่า ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๗ ได้มีมติอนุมัติในหลักการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ตามเอกสารหมาย จ. ๑๓ แล้ว จำเลยทั้งสี่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการนี้โดยจำเลยทั้งสี่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหาร และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร (คณะกรรมการบริหารโครงการฯ) ตามเอกสารหมาย จ. ๑๔ จำเลยทั้งสี่กับกรรมการอื่น รวม ๑๑ คน จึงได้ร่วมกันพิจารณาร่างข้อตกลงความเข้าใจในเรื่องการจัดหารถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (AGREEMENT OF UNDERSTANDING) หรือร่าง A.O.U. ก่อนที่จะมีการลงนาม ซึ่งตามปกติการเจรจา ในขั้นนี้น่าจะเป็นเพียงกรอบของความตกลงเบื้องต้นก่อน แต่ร่าง A.O.U. ฉบับนี้ได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำสัญญาซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำ ข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว คือ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยโดยกรุงเทพมหานคร ต้องซื้อสินค้าจากบริษัทสไตเออร์ฯ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนต่างประเทศที่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียกำหนด รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามข้อตกลงนั้น แม้จำเลยทั้งสี่มีหน้าที่ในการบริหาร โครงการดังกล่าวให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครให้เป็นไปโดยถูกต้อง และต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อันรวมถึงการตรวจสอบร่าง A.O.U. ที่กำหนดข้อผูกพันดังกล่าวว่าได้ดำเนินการอย่างถูกต้องหรือไม่ด้วย แต่การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตาม A.O.U. ดังกล่าว ไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสี่หรือเจ้าหน้าที่อื่นคนใด

ของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้เคยดำเนินการมาก่อน โดยเฉพาะพยานโจทก์ที่เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ต่างเบิกความว่า มีโอกาสเข้าร่วมประชุมเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และได้ความว่า จำเลยที่ ๓ ไม่ได้เข้าร่วมประชุม ประกอบกับไม่มีพยานโจทก์ปากใดเบิกความยืนยันว่า ได้มีการนำเสนอรายละเอียดของสินค้าและใบเสนอราคาต่อที่ประชุมโดยละเอียดชัดเจน อันแสดงว่า รายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าตามใบเสนอราคาเป็นเรื่องที่ต้องนำไปพิจารณาก่อนตัดสินใจทำสัญญาซื้อขายกันในลำดับต่อไป กรณีจึงเป็นการยากที่จำเลยทั้งสี่จะศึกษารายละเอียดทั้งหมดได้ทัน อีกทั้งเมื่อ นางประพิมพ์ บริสุทธิ์ ซึ่งร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ รายหนึ่งมีข้อทักท้วงว่า ควรให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องเป็นผู้พิจารณา ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ก็ได้ให้สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตรวจสอบรายละเอียดข้อตกลงในฐานะผู้ใช่ว่ามีสิ่งใดจะท้วงติงหรือไม่ โดยสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิจารณาแล้วเห็นว่า เอกสารข้อตกลงดังกล่าวมีความชัดเจนแล้วไม่มีสิ่งใดขัดข้องในที่สุดคณะกรรมการบริหารโครงการฯ จึงมีความเห็นเพียงว่าขอรับทราบข้อตกลงตามเอกสารดังกล่าว แต่คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ยังได้เสนอความเห็นด้วยว่า ในส่วนของความถูกต้องในด้านกฎหมาย เห็นควรให้กระทรวงมหาดไทยได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามใน A.O.U. นับได้ว่าเป็นการพยายามที่จะดำเนินการในเบื้องต้นเพื่อให้เกิดความถูกต้องแล้ว แต่ในวันเดียวกัน นายสมักร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้เร่งรีบรวบรัดมีบันทึกเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามใน A.O.U. โดยไม่ได้ขอให้กระทรวงมหาดไทยตรวจสอบความถูกต้องในด้านกฎหมายก่อนตามความเห็นของคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ซึ่งก็ไม่ปรากฏว่า จำเลยทั้งสี่มีส่วนร่วมคบคิดกับการดำเนินการในชั้นตอนนี้ แต่อย่างไร เมื่อพิจารณาประกอบกับว่า จำเลยทั้งสี่ไม่เคยได้รับรู้หรือเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มแรกที่ นายเฮอเบิร์ต ทริกเชิล เอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยยื่นเสนอโครงการพร้อมทั้งใบเสนอราคาของบริษัทสไตเออร์ฯ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ข้อเท็จจริงตามการไต่สวนจึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะบ่งชี้ว่า จำเลยทั้งสี่ทราบอยู่แล้วว่าร่าง A.O.U. เป็นเพียงข้ออ้างเพื่อจะหาเหตุจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงจากบริษัทสไตเออร์ฯ ในราคาแพงเกินจริง นอกจากนี้ แม้คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานครได้มีมติอนุมัติยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. ข้อ ๑ ถึง ๕ แต่ก็ไม่ได้ยกเว้นในเรื่องคุณภาพสิ่งของ

ที่จัดซื้อว่าเหมาะสมกับราคาที่จะจัดซื้อหรือไม่และราคาที่จัดซื้อถูกหรือแพง เมื่อต่อมาจำเลยทั้งสี่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ จำเลยทั้งสี่จึงมีหน้าที่ต้องพิจารณาคุณภาพสิ่งของที่จัดซื้อว่ามีความเหมาะสมของราคาที่จัดซื้อโดยต้องพิจารณาในเรื่องราคาด้วยการสืบราคาเพื่อเปรียบเทียบในการเจรจากับผู้เสนอราคา ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๕๓ (๓) ด้วยก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริงที่ได้ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการนี้โดยมีหลักการสำคัญข้อหนึ่งว่า ให้กระทรวงพาณิชย์ไปดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งมีผลต่อการตกลงราคาซื้อขายกันก็ดี ต่อมาข้อตกลงตาม A.O.U. ได้มีการลงนามผูกพันไปแล้ว ซึ่งตาม A.O.U. ได้ระบุตัวผู้ขายคือ บริษัทสไตเออร์ฯ และกำหนดให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ในนามผู้ขายไว้ อันเป็นการกำหนดเฉพาะเจาะจงก็ดี และหลังจากนั้น คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุของกรุงเทพมหานครได้มีมติให้ดำเนินการจัดซื้อระดับเพลิง พร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยวิธีพิเศษโดยยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. ข้อ ๑ ถึง ๕ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการซื้อโดยตรงจากต่างประเทศก็ดี ดังนี้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันมาเป็นลำดับจนอาจเป็นมูลเหตุทำให้จำเลยทั้งสี่เข้าใจไปได้ว่า A.O.U. มีผลผูกพันให้ต้องซื้อสินค้าจากบริษัท สไตเออร์ฯ โดยตรงตามราคาสินค้าที่กำหนดไว้เป็นที่แน่นอนในลักษณะของการค้าต่างตอบแทนระหว่างรัฐต่อรัฐ จำเลยทั้งสี่จึงไม่มีหน้าที่ต้องสืบราคาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๕๓ (๓) อีก มิฉะนั้น จะเป็นการขัดหรือแย้งกับข้อกำหนดตาม A.O.U. ดังที่จำเลยทั้งสี่ให้การและเบิกความยืนยัน ทั้งนี้ เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่จำเลยทั้งสี่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษจนถึงวันที่จำเลยทั้งสี่เสนอบันทึกข้อความไปยังปลัดกรุงเทพมหานครว่า เห็นควรจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิงจากบริษัทสไตเออร์ฯ นั้น ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าเนื้อหาและขั้นตอนการดำเนินการที่เกี่ยวกับ A.O.U. ไม่ถูกต้อง จึงมีเหตุให้จำเลยทั้งสี่เข้าใจว่าต้องถือปฏิบัติตามเงื่อนไขใน A.O.U. ส่วนที่ต่อมาภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อเปรียบเทียบราคากับราคาจัดซื้อสินค้าภายในประเทศโดยวิธีประกวดราคาของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วพบว่า การจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อนั้น ก็ปรากฏว่าราคาซื้อขายในคดีนี้มีข้อที่ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการค้าต่างตอบแทนที่มีความผูกพันกันอยู่ และได้มีการเจรจา

ต่อรองราคา แต่ผู้ขายยืนยันราคาเดิม โดยได้เสนอเพิ่มอุปกรณ์อะไหล่และอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็น ต้องใช้โดยไม่คิดมูลค่า จำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร และเสนอรายการฝึกอบรมทั้งในและนอกประเทศ ทั้งยังเป็นราคาซื้อขายจากต่างประเทศ จึงมีเหตุผลหลายอย่างที่อาจทำให้ราคาซื้อขายแตกต่างจากกรณีทั่วไป ซึ่งในระหว่างที่จำเลยทั้งสี่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษนั้น ยังไม่มีผู้ใดกล่าวหาว่า ราคารถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่จะจัดซื้อจากบริษัท เอสไทเออร์ฯ มีราคาแพงกว่า ราคาท้องตลาดเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ตามพฤติการณ์ที่ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ กระทำการเร่งรีบ รวบรวมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องอาศัยจำเลยทั้งสี่ จึงเป็นไปได้ที่ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ อาจอาศัย ความเป็นผู้บังคับบัญชารวมทั้งการเป็นประธานคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษดำเนินการรวบรวม จนทำให้จำเลยทั้งสี่ไม่รู้ถึงความเป็นมาแต่ต้น รวมถึงข้อความจริงว่าราคาสินค้าแพงอย่างไม่สมเหตุผล ซึ่งต่อมาข้อเท็จจริงในเรื่องสินค้ามีราคาแพงเกินจริงก็ได้ปรากฏภายหลังจากที่จำเลยทั้งสี่ได้เสนอความเห็น ควรจัดซื้อไปแล้ว ดังนั้น ตามพฤติการณ์แห่งคดีดังที่วินิจฉัยว่ามีเหตุผลให้รับฟังได้ตามข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสี่ว่า จำเลยทั้งสี่ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามข้อมูลและข้อเท็จจริงเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นตามความเข้าใจของจำเลยทั้งสี่ พยานหลักฐานตามการไต่สวนข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสี่ร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้อง พิพากษายกฟ้อง.

นายชัยยุทธ ศรีจำนงค์

นายนิพนธ์ ช่วยสกุล

นายประสิทธิ์ เจริญถาวรโกคา

นายเสรี เพศประเสริฐ

นายทวีศักดิ์ ทองภักดี

นายสวัสดิ์ สุรวฒนันท์

นายประทีป ดุลพินิจธรรมา

นายณพพร โพธิ์รังสิยากร

นายอดิศักดิ์ ปัตรวลี